

Третяк В.О.

студентка,

Київський університет імені Бориса Грінченка

СТАН ДОСЛІДЖЕННЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Як демонструє аналіз теорій ігрової діяльності у світовій та вітчизняній літературі за останні роки, дидактично та методично правильно побудована гра збагачує процес мислення індивідуальними почуттями, розвиває саморегуляцію, тренує вольові якості дитини.

Ігри, які використовуються на заняттях у дошкільному закладі, виконують різні функції: активізують інтерес та увагу дітей; розвивають пізнавальні здібності, кмітливість, уяву; закріплюють знання, вміння, навички; тренують сенсорні вміння тощо. Цінність гри дошкільників передусім у тому, що вона виконує роль емоційної розрядки, запобігає втомі дітей, знижує гіподинамію. Якщо, наприклад, вихователь у садочку систематично використовує цікаві дидактичні ігри, у його вихованців зароджується інтерес до розумової праці.

Проблемам ігрової діяльності дошкільників у педагогічній науці приділена певна увага, однак результати наукових пошуків далеко не завжди є відомими широкому загалу науковців та практиків у зв'язку з недосконалою організацією поширення наукових досягнень та їхньою популяризацією. Щоб зрозуміти тенденції у вирішенні проблем ігрової діяльності дошкільників, розглянемо публікаціях українських педагогів та практиків педагогічної справи за останні два десятиліття.

Значною подією у науковій літературі стали роботи Н.В. Кудикіної, присвячені використанню сучасних ігрових технологій, у яких доведено, що підготовка майбутніх педагогічних працівників спирається на особистісно орієнтовану модель навчально-виховного процесу. Крім цього, авторка вивчала психологічні витoki педагогічної теорії ігрової діяльності; результати дослідження проблем ігрової діяльності дошкільників, лягли в основу ґрунтовної монографії «Ігрова діяльність молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі», у якій Н.В. Кудикіна навела результати експериментального дослідження педагогічного керівництва ігровою діяльністю учнів молодшого

шкільного віку в позаурочному навчально-виховному процесі; проаналізувала культурно-історичні джерела народних ігор, розкрила психолого-педагогічну сутність гри, описала механізм її трансформації у продуктивну діяльність, структуру ігор різних видів, їх класифікацію; висвітлила особливості методики педагогічного керівництва творчими іграми молодших школярів та іграми за готовими правилами. Оприлюднені публікації науковця лягли в основу її дисертаційного дослідження «Теоретичні засади педагогічного керівництва ігровою діяльністю молодших школярів у позаурочному навчально-виховному процесі». У своїй ґрунтовній монографії «Теорія ігрової діяльності дітей», Н.В. Кудикіна виклала науково забезпечену теорію ігрової діяльності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку; охарактеризована сутність гри, обґрунтована психологічна структура ігор різних видів, здійснена їх класифікація; висвітлений механізм трансформації гри у продуктивну діяльність; розкрита специфіку методики керівництва інтелектуальними іграми дітей молодшого шкільного віку [1].

У своїй дисертації «Дитяча гра в суспільному дошкільному вихованні України (70-ті роки XIX ст. – кінець 20-х років XX ст.)» [2] Т.В. Філімонова науково обґрунтувала генезу педагогічних засад дитячої гри в період розвитку суспільного дошкільного виховання в Україні, визначила сутність, роль і місце дитячої гри у структурі навчально-виховного процесу в дошкільному закладі на сучасному етапі.

Щодо інших публікацій, то за останні два десятиліття зусилля науковців педагогів та практиків спрямовувалися на розв'язання таких *проблем теорії ігрової діяльності дошкільників*: теоретичні засади походження гри (С.О. Довбня, Н.В. Кудикіна, Т.В. Філімонова); історичний аспект використання дитячої гри в дошкільному вихованні (Б.В. Год, Н.В. Кудикіна, Т.В. Філімонова); вплив педагогічних теорій зарубіжних фахівців з дошкільного виховання на розвиток педагогіки гри дітей дошкільного віку (Т.В. Філімонова); психологічні витоки педагогічної теорії ігрової діяльності (Н.В. Кудикіна, С.А. Саяпіна, Д.Б. Усик); сутність, роль і місце дитячої гри у структурі навчально-виховного процесу в дошкільному закладі, умови й застереження щодо застосування гри в дошкільній освіті (Н.В. Кудикіна, Н.Я. Кушнірик, Т. Пантюк, М. Пантюк, Т.В. Філімонова, М.О. Чулошнікова); ігрова діяльність в контексті наступності дошкільної та початкової освіти (Н.В. Гавриш, Н.В. Кудикіна, Г.С. Тарасенко, О.В. Чепка); програмно-методичне забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного

віку в Україні (С.О. Довбня); мовленнєвий розвиток дошкільників педагогічними можливостями гри (А.М. Богуш, Г.П. Ватаманюк, В.Г. Захарченко, К.В. Карасьова, Н.І. Луцан); підготовка педагогічних кадрів до використання в навчально-виховному процесі сучасних ігрових технологій (Н.В. Кудикіна); зв'язок традиційних дитячих ігор з культурою українського народу (Н.В. Кудикіна, Н.І. Луцан); ефективність комп'ютерних ігор в розумовому розвитку дитини старшого дошкільного віку (Ф.С. Халілова); педагогічні проблеми оздоровлення дошкільників в процесі ігрової діяльності (Н.В. Маковецька, О.А. Шлапаченко); соціальна адаптація та формування соціально-комунікативної компетенції дошкільників засобами ігрової діяльності (М.М. Айзенбарт, М.Р. Єфіменко, Н.М. Захарова); використанні гри як засобу формування інтересу дошкільника до навчальної діяльності (Т. Форостюк); виховання самостійності у дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності (М.В. Савченко); формування первинного економічного досвіду старших дошкільників в ігровій діяльності (А.В. Сазонова); формування світорозуміння у дітей шестирічного віку засобами ігрової діяльності (О.О. Сокурєнко); формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності (В.Т. Бутенко); рухливі ігри в системі фізичного виховання дошкільнят (А.Я. Вольчинський, Н.О. Вольчинська, О.О. Малімон, Я.А. Смаль, О.А. Шлапаченко).

Основними науковими центрами розвитку теорії ігрової діяльності дошкільників є провідні заклади вищої освіти та науки України, зокрема: Інститут педагогіки НАПН України, Інститут проблем виховання НАПН України, Інститут психології імені Г.С. Костюка АПН України, Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова, Київський університет ім. Бориса Грінченка, Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Полтавський національний педагогічний університет імені Володимира Короленка, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини.

Також слід вказати, що науковцями, методистами, вихователями та ентузіастами педагогічної справи, за останні два десятиліття в Україні, було підготовлено низку методичних розробок, навчальних посібників, педагогічних збірок з проблем ігрової діяльності дошкільників, за такими

напрямами: ігри для дошкільників загальнорозважального спрямування (Е.О. Гринько, В.Б. Гринчак, К. Карасьова, Т. Піроженко, М.Б. Гуска, М.В. Гуска, В.Й. Мазур); розвиваючі ігри для дошкільників (Н.І. Нечипорук, О.П. Томей, Т.В. Вороніна, С.Є. Гавріна, І.Г. Коваль, Т. Тележнікова, К. Крутій, Н. Маковецька, С.М. Петренко, О.А. Листопад, Г.В. Беленька, Н.В. Кудикіна, Т.В. Наумчук, Г.С. Шиманська, О.О. Лопатіна, М.В. Скребокво); ігри спрямовані на розвиток дошкільників з особливими освітніми потребами (І.В. Гладченко, С.В. Кондукова, В.О. Кондратенко); ігри, спрямовані на розвиток мовлення дошкільників (В.Г. Захарченко, А. Богуш, Н. Луцан); ігри дошкільників на піску (Т.М. Грабенко, Т.Д. Зінкевич-Євстигнєєва); рухливі ігри дошкільників (Н.В. Маліновська, Т.В. Романюк).

Здійснений нами аналіз ігрового навчання дошкільників продемонстрував, що воно є формою навчального процесу в умовних ситуаціях, спрямованих на відтворення і засвоєння суспільного досвіду у всіх його проявах: знаннях, навичках, уміннях, емоційно-оціночній діяльності. Нами виокремлені риси ігрового навчання: 1) вільна розвиваюча діяльність, що здійснюється за вказівкою педагога, але без його диктату, і учнем за його бажанням, надає задоволення від самого процесу діяльності; 2) творча, імпровізаційна, активна за своїм характером діяльність; 3) емоційно напружена, піднесена, змагальна, конкурентна діяльність; 4) діяльність, що здійснюється у рамках прямих і непрямих правил, котрі відображають зміст гри й елементи суспільного досвіду; 5) діяльність, що має імітаційний характер, у якому моделюється професійне або суспільне середовище життя людини; 6) діяльність, відособлена місцем дії і продовжуваністю, рамками простору і часу. Проведене нами дослідження підкреслило необхідність педагогічного керівництва грою, оскільки під впливом раціонально організованої ігрової діяльності позитивні зміни дитячої особистості відбуваються ефективніше.

Список використаних джерел:

1. Кудикіна Н. В. Теорія ігрової діяльності дітей : монографія ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2012. 235 с.
2. Філімонова Т. В. Дитяча гра в суспільному дошкільному вихованні України (70-ті роки XIX ст. – кінець 20-х років XX ст.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 ; Ін-т педагогіки АПН України. Київ, 2003. 190 арк.